

24/7 aandacht voor levensvragen in de zorg.

In *Trouw* van 4 december bepleit Boris van der Ham, voorzitter van het Humanistisch Verbond, dat goede ouderenzorg niet alleen gaat over medische aandacht maar ook over levensvragen. Het is terecht dat hij in dit verband wijst op geestelijk verzorgers die ouderen kunnen ondersteunen bij zin- en levensvragen. Een beroepsgroep die door bezuinigingen in de marge dreigt te raken, of extramuraal zelfs volledig uit beeld verdwijnt.

Als geestelijk verzorger onderschrijf ik wat Van der Ham zegt over het belang van ondersteuning van ouderen bij levensvragen. Een mens leeft niet van medische zorg alleen. Ik vraag mij echter af of de bijdrage van geestelijk verzorgers *alleen* voldoende is in een zorgpraktijk waar levensvragen 24 uur per dag en 7 dagen per week aan de orde zijn. Dan denk ik bijvoorbeeld aan mevrouw B. Regelmatig zegt ze tegen een verzorgende: "Wat heeft het allemaal voor zin? Veel kleur zit er niet meer in mijn dag." Of haar terloopse opmerkingen in het stille weekend: "Wie kijkt er naar mij om? Vroeger maakte ik voor de familie zondags een pan soep (...) ach wat heb ik nog te bieden." Of 's nachts zegt meneer V. tegen een vrijwilliger op het hospice: "Dood gaan we allemaal, maar dat loslaten dat maakt het zo moeilijk. Wat laat je los, wat hou je vast?" Levensvragen houden zich niet aan 'werktijd', zij zijn er op elk moment van de dag. In het dagelijkse werk komen zorgmedewerkers en vrijwilligers deze vragen veelvuldig tegen. Soms herkennen ze dit niet als levensvragen en op andere momenten vragen zij zich af wat ze ermee kunnen. Zij zijn immers niet opgeleid om levensvragen te horen en ouderen erbij te steunen. Toch gaat men er in de politiek vanuit (zie de beantwoording van Kamervragen over geestelijke verzorging onlangs) dat deze aandacht door verpleegkundigen en verzorgenden wordt gegeven. Dat gaat niet vanzelf. Daarom verzorgt het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen, een samenwerkingsverband van 10 maatschappelijke organisaties, al jarenlang workshops, trainingen en presentaties voor verzorgenden en vrijwilligers. Tijdens deze bijeenkomsten en scholingen leren zij levensvragen herkennen en ermee om te gaan. Op deze manier creëren we met hen brede aandacht en steun voor levensvragen in de ouderenzorg, ook in de dagelijkse zorgpraktijk..

Dát er bij zin- en levensvragen een beroep gedaan kan worden op een geestelijk verzorger is evident. Daarnaast is er de noodzaak zorgmedewerkers en vrijwilligers toe te rusten om binnen hun taak en competenties oor, oog en steun rond levensvragen te geven. Op deze manier trekken geestelijk verzorgers en andere zorgmedewerkers samen op. En geven integraal gehoor aan levensvragen van kwetsbare ouderen, 24/7.

Tilly de Kruyf,  
geestelijk verzorger en trainer bij het Expertisenetwerk Levensvragen en Ouderen  
([www.netwerklevensvragen.nl](http://www.netwerklevensvragen.nl)).